

Oponentský posudek na bakalářskou diplomovou práci

Název práce: „Remakom k interpretácii: mezi videním a tvorením“

Autor práce: Michal Gladiš

Vedoucí práce: PhDr. Kateřina Svatoňová, Ph.D.

Oponent: Mgr. Radomír D. Kokeš, Ph.D.

Bakalářská práce Michala Gladiše se věnuje „problematice remaku v kontexte jeho užitia v dějinách kinematografie a vo filmovej teorii [, přičemž poukazuje] na to, ako se k remaku pristupovalo od vzniku filmu, ako je možné ho definovať a v akých podobách sa s ním môžeme stretnúť.“ Autor pritom anoncuje snahu o nabídnutí nového aparátu, prostredníctvom něhož lze uvažovat o remaku „jako o interpretačnej variante pôvodného diela.“ Pokud by měla bakalářská práce prokázat studentovu schopnost formulovat řešitelný vědecký problém přeložitelný do zodpověditelných výzkumných otázek, jenž by pak měla být s to vyřešit a otázky zodpovědět, pak mě kolega Gladiš nepřesvědčil ani v jedné z úrovní. Jeho práce do centra svého zájmu řešitelný problém neklade a k tématu filmového remaku přistupuje z příliš mnoha pozic, než by předurčily zvláštní způsob zkoumání tohoto jevu stojícího na pomezí mnoha oborů i oborových perspektiv. Budu se pritom v posudku soustřeďovat jen na první dvě teoretické části práce, a to nikoli z hlediska jejich potenciálu pro novátorské podchycení jevu remaku, nýbrž ve snaze skrze jejich srovnání popsat a vysvětlit některá z úskalí, jež na práci vidím. Zatímco totiž první část nazvaná „exkurz do remaku“ splňuje nároky na svého druhu kompilační práci, druhá část „remaku a možné polohy interpretácie“ se rozutíká příliš mnoha rozličnými směry.

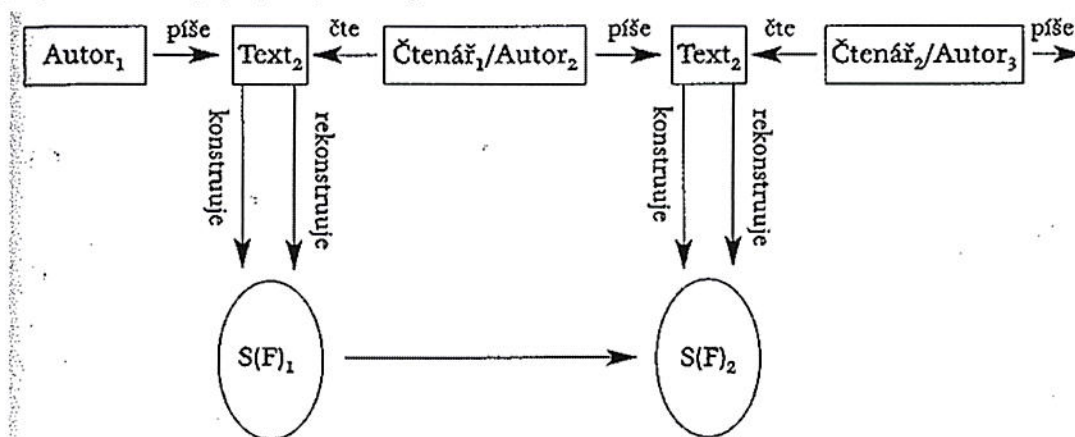
Je jistě obdivuhodné, kolik materiálu k různým pojetím remaku diplomant Michal Gladiš prošel a pokusil se v první části své bakalářské práce přehlédnout. Představme si, že by celá práce vypadala jako její první část. Student v ní přinejmenším implicitě přiznává nedostatečnou průpravu ke kritické analýze původních zdrojů, a tak se ani nepokouší od prosté kompilace přejít ke komentované komparaci. Měl bych pak možná námitky vůči absenci řešeného problému a absenci komentující autorovy pozice, nicméně respektuhodný autorův záběr by tyto námitky přebil. Jeho text je tu vlastně ve své nezúčastněnosti inspirativní, nepřímou neustále vybízí k formulování vědeckých otázek, k přemýšlení nad jednotlivými návrhy i k polemice s jejich kategorizacemi. Druhou část práce však nelze ignorovat. Plně v ní pritom bují autorův nešvar, který se dílem objevuje už v části první: nepřítomnost snahy zúžit si pole k přehlédnutí. Ve chvíli, kdy se bude jako remake chápat jakýkoli vztah mezi dvěma díly až k citacím jednoho díla v jiném, jakou hodnotu pak takový pojem má?!

Zatímco v první části podobná otázka jen čtenářsky hlodá, ovšem břemeno viny de facto nestojí na autorovi, nýbrž na navrhovatelích autorem citovaných modelů, v druhé části „remake a možné polohy interpretácie“ už na sebe zodpovědnost přebírá sám autor. Kapitola se každopádně jmenuje nepřesně, protože „možné i nemožné“ se k ní hodí mnohem víc. Výmluvný je už první odstavec. Nejdříve autor zdánlivě zužuje téma své práce, jímž je „porozumenie remaku ako špecifickému procesu interpretovania“, kdy uvažování je podle něj třeba „započať na mieste, v ktorom se tieto dve diela stretávajú,“ a tak si „položít otázku, čím by toto miesto malo byť a jako určit jeho súradnice.“ Potud

s Michalem Gladišem nelze nesouhlasit – přesně takové zúžení a určení si místa vztahování se dvou děl k sobě koneckonců chybělo první části práce. Jenže vzápětí přijde značné zklamání, protože se zpětně ukáže být pole přístupů v první části práce vlastně autorovi příliš úzké: „V tejto kapitole je polom, na ktorom se budeme pohybovať[,] práve takáto sieť, ktorou je intertextualita.“ To je místo?! To znamená, že autora zajímá jakýkoli vztah mezi dvěma díly: ano, každý remake je jistě důsledkem intertextuality, což ovšem zavání spíš truismem, ale je intertextualita definičním distinktivním rysem remaku?!

Popravdě se odpověď nedozvíme, protože o remaku následující intertextuální síť odkazů všeho na všechno v důsledku příliš mnoho neříká – a než by autor o remaku hovořil, vlastně jakoby sám usiloval o nějaký ten meta-remake ve smyslu intertextuálního provazování teorií mezi sebou. Svoje vlastní postoje přitom nechápe jako příliš závazné. Nejdřív třeba tvrdí, že „súhlasíme s tým, že každé z těchto diel má subjekt alebo autora. Inými slovami jazyk na sebe vždy berie podobu prehovoru, ktorá náleží určitému hovoriacemu subjektu.“ Kromě toho, že to rozhodně není „inými slovy“, ale druhá část říká něco jiného než první, není to závazné ani pro samotného Michala Gladiše. Pokud se značně inspiruje pojetí intertextuality u Julie Kristevy a říká, že Kristeva se „úplně odvracia od skúmania akéhokol'vek subjektu (a s ním spätého dialógu),“ není mi příliš jasné, jak to hodlá propojit s tím, s čím souhlasí v citaci výše. Stejně tak je dost obtížné propojení Kristevy, Lachmanové, Isera, Genetta, Chatmana, raného Eca, pozdního Eca a nakonec ještě neoformalismu. Gladiš nebere v potaz, že tyto texty neexistují synchronně v jednom spojení, ale vyvíjejí se v závislosti na vývoji jiných teorií v čase, používají stejně znějící pojmy jinak a nelze jimi svévolně žonglovat bez znalosti těchto vazeb a vlivů.

Mnohem větší problém přitom je, že výsledkem celé teoretické eskapády je nakonec pořád jen truismus o tom, že remake (ať už v kterémkoli z pojetí – nevyplývá, o jakém z nich Gladiš v druhé části práce vlastně mluví) je výsledkem interpretace. Ironické je, že autor práce při vši ekvilibristice naprosto ignoruje dvě teoretické koncepce, které hovoří přesně o tom, o čem by rád hovořil sám: teorii adaptace a teorii transdukce. V čem se pojetí remaku u Michala Gladiše liší od některé z mnoha a mnoha teorií adaptace, které pohříchu elegantněji stokrát zkoumaly vlastně vše, čím se poněkud klopýtavě zabývá jeho práce? Proč o teorii adaptace vůbec nehovoří, ačkoli se desítky let vyvíjí, rozpracovává a problematizuje? Pokud by se chtěl Michal Gladiš tématem dále zabývat, třeba by pro něj mohl být nad rámec teorií adaptace užitečný i model transdukce u Lubomíra Doležela, který systematičtěji popisuje, co by rád načrtl sám Gladiš:

Navzdory všem svým kritickým připomínkám však připouštím, že záběr diplomantem zpracované literatury zejména v první části práce je obdivuhodný a přináší vskutku informativní vhled do různých pojetí konceptu, který je tak často využíván a pojmán jako něco samozřejmého, ale jeho vymezení, popis a vysvětlení jsou značně komplikované. A právě za tento poctivě vystavěný vhled pak navrhuji vůkol ostatním úskalím autorovi výslednou známku tři a doporučuji připustit práci k obhajobě.

Navrhovaná známka: 3

V Brně dne 8. 9. 2014

Radomír D. Kokeš